

УДК 517.5

Е.А. Севостьянов (Житомирский государственный университет имени Ивана Франко; Институт прикладной математики и механики НАН Украины, г. Славянск)

С.А. Скворцов (Житомирский государственный университет имени Ивана Франко)

Є.О. Севостьянов (Житомирський державний університет імені Івана Франка; Інститут прикладної математики і механіки НАН України, м. Слов'янськ)

С.О. Скворцов (Житомирський державний університет імені Івана Франка)

E.A. Sevost'yanov (Zhytomyr Ivan Franko State University; Institute of Applied Mathematics and Mechanics of NAS of Ukraine, Slov'yans'k)

S.O. Skvortsov (Zhytomyr Ivan Franko State University)

О равностепенной непрерывности семейств отображений, фиксирующих точку области

Про одностайну неперервність сімей відображень, що мають фіксовану точку області

On equicontinuity of families of mappings with a fixed point of a domain

Изучено поведение одного класса отображений области евклидова пространства. Установлено, что указанный класс равностепенно непрерывен как во внутренних, так и в граничных точках области, если входящие в него отображения удовлетворяют общему условию нормировки, а соответствующая характеристика квазиконформности имеет слабый рост.

Досліджено поведінку одного класу відображень області евклідового простору. Встановлено, що вказаний клас є одностайно неперервним як у внутрішніх, так і у межових точках області, якщо відображення, які входять до нього, задовольняють загальну умову нормування, а відповідна характеристика квазиконформності має слабе зростання.

The behavior of a class of mappings of a domain of Euclidean space is studied. It is established that the indicated class is equicontinuous both at the inner and at the boundary points of the domain if the mappings contained in it satisfy the general normalization condition, and the corresponding characteristic of quasiconformality has a weak growth.

1. Вступ. Дану статтю присвячено вивченню відображень з обмеженим і скінченним спотворенням (див., напр., [1], [2]). Зокрема, в даній замітці ми продовжуємо і дещо доповнюємо дослідження, проведені в [3].

Нещодавно ми дослідили питання щодо локальної і глобальної поведінки відображень областей, коли їх відповідні образи є змінними ([3]). При цьому, один важливий випадок не було враховано, а саме, не розглянуто ситуацію, коли відображення мають загальну фіксовану точку. В даній замітці ми покажемо, що відповідні сім'ї відображень одностайно неперервні всередині і на межі заданої області за вказаної умови нормування.

Тут і надалі

$$A(x_0, r_1, r_2) := \{x \in \mathbb{R}^n : r_1 < |x - x_0| < r_2\}, \quad (1)$$

крім того, $M_p(\Gamma)$ позначає p -модуль сім'ї кривих Γ (див. [4]). Нехай $p \geq 1$ і $Q : \mathbb{R}^n \rightarrow [0, \infty]$ – вимірна за Лебегом функція, що дорівнює нулю зовні D . Згідно з [1, розд. 7.6], будемо говорити, що $f : D \rightarrow \overline{\mathbb{R}^n}$ – *кільцеве Q -відображення в точці $x_0 \in \overline{D}$ відносно p -модуля*, $x_0 \neq \infty$, якщо при деяких $r_0 = r(x_0) > 0$, довільних $0 < r_1 < r_2 < r_0$ і довільних континуумах $E_1 \subset \overline{B(x_0, r_1)} \cap D$, $E_2 \subset (\mathbb{R}^n \setminus B(x_0, r_2)) \cap D$, виконується співвідношення

$$M_p(f(\Gamma(E_1, E_2, D))) \leq \int_A Q(x) \cdot \eta^p(|x - x_0|) dm(x), \quad (2)$$

де $\eta : (r_1, r_2) \rightarrow [0, \infty]$ – довільна вимірна за Лебегом функція, що задовольняє нерівність

$$\int_{r_1}^{r_2} \eta(r) dr \geq 1. \quad (3)$$

Відображення $f : D \rightarrow \overline{\mathbb{R}^n}$ називається *кільцевим Q -відображенням в $\overline{D} \setminus \{\infty\}$ відносно p -модуля*, якщо (2) виконується для всіх $x_0 \in \overline{D} \setminus \{\infty\}$. Дане означення також можна застосувати до точки $x_0 \in \overline{D} \setminus \{\infty\}$ за допомогою інверсії $\varphi(x) = \frac{x}{|x|^2}$, $\infty \mapsto 0$. У подальшому $h(x, y)$ позначає хордальну відстань між точками $x, y \in \mathbb{R}^n$, а $h(E)$ – хордальний діаметр множини $E \subset \overline{\mathbb{R}^n}$ (див. [1, розд. 1]).

Нехай I – фіксований набір індексів і $D_i, i \in I$, – деяка послідовність областей. Згідно з [5, розд. 2.4], будемо говорити, що сім'я областей $\{D_i\}_{i \in I}$ є *одностайно рівномірною відносно p -модуля*, якщо для кожного $r > 0$ існує число $\delta > 0$ таке, що нерівність

$$M_p(\Gamma(F^*, F, D_i)) \geq \delta \quad (4)$$

виконується для всіх $i \in I$ і довільних континуумів $F, F^* \subset D_i$ таких, що $h(F) \geq r$ і $h(F^*) \geq r$.

Для $p \geq 1$, заданого числа $\delta > 0$, області $D \subset \mathbb{R}^n$, $n \geq 2$, точки $a \in D$ і заданої функції $Q : D \rightarrow [0, \infty]$ позначимо через $\mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(D)$ сім'ю всіх кільцевих Q -гомеоморфізмів $f : D \rightarrow \overline{\mathbb{R}^n}$ в $\overline{D}$ відносно p -модуля, які задовольняють умови $h(f(a), \partial f(D)) \geq \delta$ і $h(\overline{\mathbb{R}^n} \setminus f(D)) \geq \delta$. Покладемо

$$q_{x_0}(r) := \frac{1}{\omega_{n-1} r^{n-1}} \int_{|x-x_0|=r} Q(x) dS,$$

де dS – елемент площі поверхні S , і

$$q'_b(r) := \frac{1}{\omega_{n-1} r^{n-1}} \int_{|x-b|=r} Q'(x) dS,$$

$Q'(x) = \max\{Q(x), 1\}$. Має місце наступне твердження.

Теорема 1. Припустимо, $p \in (n-1, n]$, область D є локально зв'язною в кожній точці $x_0 \in \partial D$ і області $D'_f = f(D)$ є одностайно рівномірними відносно p -модуля по всіх $\mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(D)$. Якщо функція Q має скінченне середнє коливання в $\overline{D}$, або в кожній точці $x_0 \in \overline{D}$ при деякому $\beta(x_0) > 0$ виконується умова

$$\int_0^{\beta(x_0)} \frac{dt}{t^{\frac{n-1}{p-1}} q'_{x_0}{}^{\frac{1}{p-1}}(t)} = \infty, \quad (5)$$

то кожне відображення $f \in \mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(D)$ має неперервне продовження в $\overline{D}$ і, крім того, сім'я $\mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(\overline{D})$, що складається з продовжених таким чином відображень $\overline{f} : \overline{D} \rightarrow \overline{\mathbb{R}^n}$, є одностайно неперервною в $\overline{D}$.

Як і в [3], ми розглянемо також випадок складних меж, що відноситься до ситуації простих кінців (див. [3, теореми 3, 4]). Означення регулярних областей та областей з локально квазіконформною межею можна знайти, напр., в [6], або вказаній публікації [3]. Означення простого кінця, яке тут вживається, та замикання $\overline{D}_P$ області D в термінах простих кінців також можна знайти в роботі [6]. Справедливе наступне твердження.

Теорема 2. Нехай $p \in (n-1, n]$, область D регулярна, а області $D'_f = f(D)$ є обмеженими одностайно рівномірними відносно p -модуля по всіх $f \in \mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(D)$, крім того, ці області мають локально квазіконформну межу. Якщо функція Q має скінченне середнє коливання в $\overline{D}$, або в кожній точці $x_0 \in \overline{D}$ при деякому $\beta(x_0) > 0$ виконується умова (5), то кожне $f \in \mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(D)$ має неперервне продовження $\overline{f} : \overline{D}_P \rightarrow \overline{\mathbb{R}^n}$ в $\overline{D}_P$ і, крім того, сім'я $\mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(\overline{D})$ усіх продовжених відображень $\overline{f} : \overline{D}_P \rightarrow \overline{\mathbb{R}^n}$ є одностайно неперервною в $\overline{D}_P$.

Зауваження 1. В теоремі 2 одностайну неперервність слід розуміти в сенсі відображень, що діють між просторами (X, d) і (X', d') , де $X = \overline{D}_P$ – поповнення області D її простими кінцями, а d – одна з можливих метрик, що відповідають топологічному простору $\overline{D}_P$ ([6]). Крім того, $X' = \overline{\mathbb{R}^n}$ і d' – хордальна (сферична) метрика.

2. Основні леми. Наступна лема містить в собі твердження теореми 1 в найбільш загальній ситуації відносно функції Q .

Лема 1. Припустимо, $p \in (n-1, n]$, область D є локально зв'язною в точці $x_0 \in \partial D$ і області $D'_f = f(D)$ є одностайно рівномірними відносно p -модуля по всіх $\mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(D)$. Припустимо, що знайдеться $\varepsilon_0 = \varepsilon_0(x_0) > 0$ та вимірна за Лебегом функція $\psi : (0, \varepsilon_0) \rightarrow [0, \infty]$ така, що

$$I(\varepsilon, \varepsilon_0) := \int_{\varepsilon}^{\varepsilon_0} \psi(t) dt < \infty \quad \forall \varepsilon \in (0, \varepsilon_0), \quad I(\varepsilon, \varepsilon_0) \rightarrow \infty \quad \text{при} \quad \varepsilon \rightarrow 0, \quad (6)$$

і, крім того,

$$\int_{A(x_0, \varepsilon, \varepsilon_0)} Q(x) \cdot \psi^p(|x - x_0|) dm(x) = o(I^p(\varepsilon, \varepsilon_0)), \quad (7)$$

при $\varepsilon \rightarrow 0$ (де $A(x_0, \varepsilon, \varepsilon_0)$ визначена в (1)).

Тоді кожне відображення $f \in \mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(D)$ має неперервне продовження в точку x_0 і, крім того, сім'я $\mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(D \cup \{x_0\})$, що складається з продовжених таким чином відображень $\bar{f} : D \cup \{x_0\} \rightarrow \mathbb{R}^n$, є одностайно неперервною в $D \cup \{x_0\}$.

Доведення. Одностайна неперервність сім'ї $\mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(D \cup \{x_0\})$ всередині області D , а також наявність неперервного продовження кожного $f \in \mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(D \cup \{x_0\})$ впливають аналогічно до міркувань, наведених на початку доведення [3, лема 1].

Залишилось довести одностайну неперервність $\mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(D \cup \{x_0\})$ в точці x_0 . Доведемо це від супротивного. Припустимо, що сім'я відображень $\mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(D \cup \{x_0\})$ не є одностайно неперервною в точці x_0 . Тоді існує $\varepsilon_* > 0$ з наступною умовою: знайдеться послідовність $x_m \in D$, $x_m \rightarrow x_0$ при $m \rightarrow \infty$, і $f_m \in \mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(D)$ такі, що

$$h(f_m(x_0), f_m(x_m)) \geq \varepsilon_*. \quad (8)$$

Оскільки f_m мають неперервне продовження в точку x_0 , з урахуванням (8) впливає існування послідовності $x'_m \in D$, $x'_m \rightarrow x_0$ при $m \rightarrow \infty$, такої, що

$$h(f_m(x'_m), f_m(x_m)) \geq \varepsilon_*/2. \quad (9)$$

Оскільки D є локально зв'язною на своїй межі, то ми можемо вважати, що точки x_m і x'_m належать околу V_m точки x_0 такому, що $W_m := V_m \cap D$ зв'язна і $W_m \subset B(x_0, 2^{-m})$. З'єднаємо точки x_m і x'_m кривою $\gamma_m \subset W_m \subset B(x_0, 2^{-m})$.

Застосуємо тепер наступну конструкцію. Якщо ∂D містить принаймні одну скінченну точку, крім x_0 , позначимо її символом y_0 . В протилежному випадку, покладемо $y_0 := \infty$. Оскільки область D є локально зв'язною в усіх точках межі, точку a можна з'єднати кривою з точкою y_0 , яка цілком належить D , крім своєї кінцевої точки y_0 ; див. з цього приводу [1, пропозиція 13.2]. Останню криву позначимо через E . Без обмеження загальності, можна вважати, що $E \subset D \setminus B(x_0, \varepsilon_0)$, де ε_0 – число з умови леми. Зауважимо, що $C(y_0, f_m) \subset \partial f_m(D)$, див., напр., [1, пропозиція 13.5]. Доведемо тепер існування точки $a_m \in E$, такої що

$$h(f_m(a), f_m(a_m)) \geq (1/2) \cdot h(f_m(a), \partial f_m(D)) \geq \delta/2. \quad (10)$$

Дійсно, зафіксуємо $m = 1, 2, \dots$. Нехай $z_k \in E$, $k = 1, 2, \dots$ – довільна послідовність, для якої $z_k \rightarrow y_0$ при $k \rightarrow \infty$. Оскільки простір $\mathbb{R}^n$ є компактним, то можна вважати, що послідовність $f_m(z_k)$ також збігається до деякої точки y'_0 по хордальній метриці при $k \rightarrow \infty$. Оскільки при гомеоморфізмах $C(y_0, f_m) \subset \partial f_m(D)$ (див., напр., [1, пропозиція 13.5]), то $y'_0 \in \partial f_m(D)$. Оскільки $f_m(z_k) \rightarrow y'_0$ при $k \rightarrow \infty$, то для числа $\delta/2$ знайдеться $k_0 \in \mathbb{N}$ такий, що

$$h(f_m(z_k), y'_0) < \delta/2 \quad (11)$$

при всіх $k \geq k_0$. Покладемо $a_m := z_{k_0}$. Тоді, за нерівністю трикутника, співвідношення (11), а також за означенням класу відображень $\mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(D)$, маємо:

$$\begin{aligned} \delta &\leq h(f_m(a), \partial f_m(D)) \leq \\ &\leq h(f_m(a), y'_0) \leq h(f_m(a), f_m(a_m)) + h(f_m(a_m), y'_0) \leq \\ &\leq h(f_m(a), f_m(a_m)) + \delta/2, \end{aligned} \quad (12)$$

або, переносючи $\delta/2$ в ліву частину (12),

$$\delta/2 \leq h(f_m(a), \partial f_m(D)) \leq h(f_m(a), f_m(a_m)).$$

Останнє співвідношення доводить (10).

Замкнену підкриву кривої E , що з'єднує точки a_0 і a в D , позначимо через F_m (див. малюнок 1). Нехай $r_0 \in (0, \varepsilon_0)$ є таким, що $I(r, \varepsilon_0) > 0$ при $0 < r < r_0$ (це можливо з

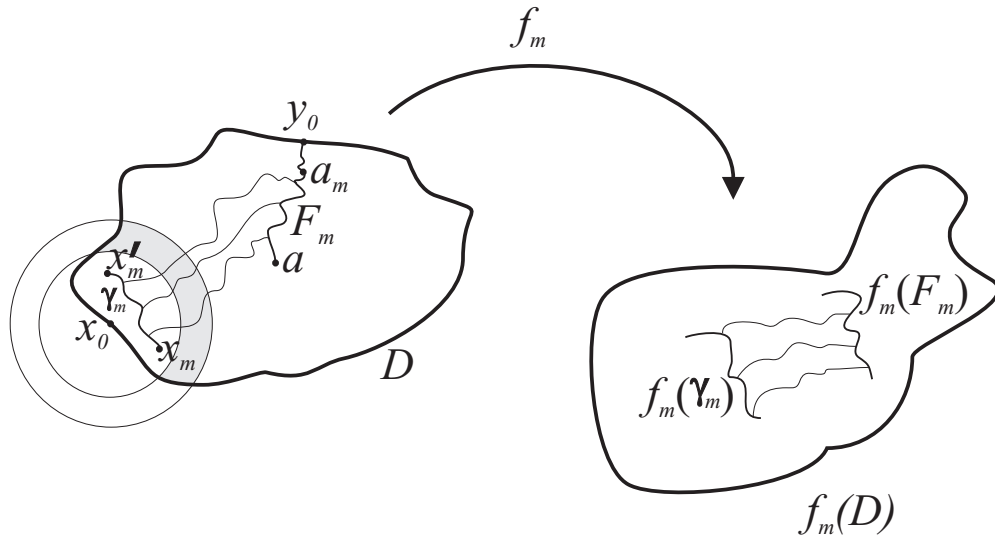

Рис. 1: До доведення леми 1

огляду на умову $I(\varepsilon, \varepsilon_0) \rightarrow \infty$ при $\varepsilon \rightarrow 0$). Нехай також $m_0 \in \mathbb{N}$ є таким, що $2^{-m} < r_0$ при $m \geq m_0$. Тоді для цих самих m розглянемо сім'ю вимірних функцій

$$\eta_m(t) = \begin{cases} \psi(t)/I(2^{-m}, \varepsilon_0), & t \in (2^{-m}, \varepsilon_0), \\ 0, & t \notin (2^{-m}, \varepsilon_0). \end{cases}$$

Зауважимо, що функції η_m задовольняють співвідношення (3) при $r_1 = 2^{-m}$ і $r_2 = \varepsilon_0$, відповідно. В такому випадку, за співвідношенням (2) при $m \rightarrow \infty$

$$\begin{aligned} M_p(f_m(\Gamma(|\gamma_m|, F_m, D))) &= \\ &= M_p(\Gamma(f_m(|\gamma_m|), f_m(F_m), f_m(D))) \leq \alpha(2^{-m}) \rightarrow 0, \end{aligned} \quad (13)$$

де $\alpha(r)$ – деяка функція, що прямує до нуля при $r \rightarrow 0$ і існування якої обумовлено співвідношенням (7).

Проте, оскільки сім'я областей $f_m(D)$ є одностайно рівномірною відносно p -модуля, то враховуючи співвідношення (10), маємо:

$$M_p(\Gamma(f_m(|\gamma_m|), f_m(F_m), f_m(D))) \geq \delta_* > 0 \quad (14)$$

за певного $\delta_* > 0$. Співвідношення (13) і (14) суперечать одне одному, що і доводить лему. $\square$

Твердження теореми 1 безпосередньо випливає з леми 1 і [7, пропозиція 2, деталі доведення теореми 2]. $\square$

Сформулюємо і доведемо також лему про аналогічні класи відображень для випадку, коли область D має межу більш складної структури.

Лема 2. Нехай $p \in (n-1, n]$, область D регулярна, а області $D'_f = f(D)$ є обмеженими одностайно рівномірними відносно p -модуля по всіх $f \in \mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(D)$, крім того, ці області мають локально квазіконформну межу. Припустимо, що знайдеться $\varepsilon_0 = \varepsilon_0(x_0) > 0$ та вимірна за Лебегом функція $\psi : (0, \varepsilon_0) \rightarrow [0, \infty]$ така, що виконуються умови (6)–(7).

Тоді кожне $f \in \mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(D)$ має неперервне продовження $\bar{f} : \bar{D}_P \rightarrow \bar{\mathbb{R}}^n$ в $\bar{D}_P$ і, крім того, сім'я $\mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(\bar{D})$ усіх продовжених відображень $\bar{f} : \bar{D}_P \rightarrow \bar{\mathbb{R}}^n$ є одностайно неперервною в $\bar{D}_P$.

Доведення. Одностайна неперервність сім'ї $\mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(\bar{D})$ всередині області D , а також наявність неперервного продовження кожного $f \in \mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(\bar{D})$ впливають аналогічно до міркувань, наведених на початку доведення [3, лема 1].

Доведемо одностайну неперервність $\mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(\bar{D})$ в $E_D := \bar{D}_P \setminus D$. Припустимо протилежне, а саме, що існують $\varepsilon_* > 0$, $P_0 \in E_D$, послідовність $x_m \in \bar{D}_P$, $x_m \rightarrow P_0$ при $m \rightarrow \infty$, і відображення $f_m \in \mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(\bar{D})$ такі, що

$$h(f_m(x_m), f_m(P_0)) \geq \varepsilon_*, \quad m = 1, 2, \dots \quad (15)$$

Враховуючи (15) і міркуючи так, як і при доведенні попередньої леми 1, ми можемо вважати, що $x_m \in D$, крім того, існує ще одна послідовність $x'_m \in \bar{D}_P$, $x'_m \rightarrow P_0$ при $m \rightarrow \infty$, така, що

$$h(f_m(x_m), f_m(x'_m)) \geq \varepsilon_*/2, \quad m = 1, 2, \dots \quad (16)$$

Нехай d_m – послідовність областей розрізів σ_m , що відповідає кінцю P_0 така, що $\sigma_m \subset S(x_0, r_m)$, $x_0 \in \partial D$ і $r_m \rightarrow 0$ при $m \rightarrow \infty$ (див. [6, лема 2]). Без обмеження загальності, можна вважати, що $x_m, x'_m \in d_m$. Нехай тоді γ_m – крива, що з'єднує точки x_m і x'_m всередині d_m .

Оскільки область D регулярна, простір $\bar{D}_P$ містить не менше двох простих кінців P_1 і $P_2 \in E_D$. Нехай $P_1 \subset E_D$ – простий кінець, що не співпадає з P_0 . Припустимо, G_m , $m = 1, 2, \dots$, – послідовність областей, яка відповідає простому кінцю P_1 . Оскільки при кожному $m = 1, 2, \dots$ відображення f_m має неперервне продовження на $\bar{D}_P$, можна підібрати послідовність $\zeta_m \in G_m$, $\zeta_m \rightarrow P_1$ при $m \rightarrow \infty$, такою, що $h(f_m(\zeta_m), f_m(P_1)) \rightarrow 0$ при $m \rightarrow \infty$. Зауважимо, що при всіх $m \geq m_0$ і деякому $m_0 \in \mathbb{N}$

$$h(f_m(a), f_m(\zeta_m)) \geq h(f_m(a), f_m(P_1)) - h(f_m(\zeta_m), f_m(P_1)) \geq \delta/2, \quad (17)$$

де, як звично, $h(x, y)$ позначає хордальну відстань між x і y . Побудуємо послідовність континуумів K_m , $m = 1, 2, \dots$, наступним чином. З'єднаємо точки ζ_1 і a довільною кривою в D , котру позначимо K_1 . Далі, з'єднаємо точки ζ_2 і ζ_1 кривою K'_1 , в G_1 . Поєднавши криві K_1 і K'_1 , отримаємо криву K_2 , що з'єднує точки a і ζ_2 . І так далі. Нехай на деякому кроці маємо криву K_m , що з'єднує точки ζ_m і a . З'єднаємо точки ζ_{m+1} і ζ_m кривою K'_m , яка лежить в G_m . Поєднавши між собою криві K_m і K'_m , отримаємо криву K_{m+1} . І так далі (див. малюнок 2).

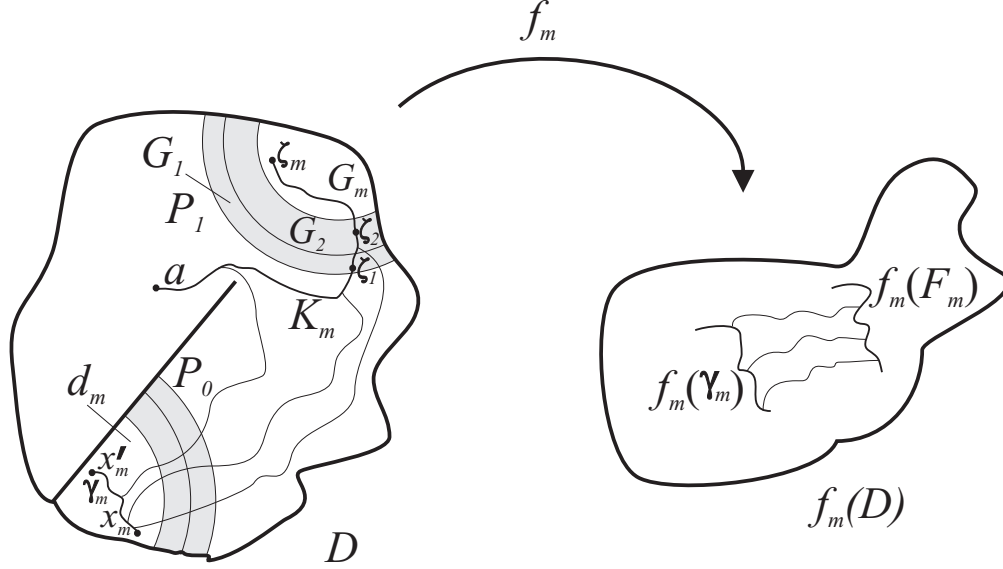

Рис. 2: До доведення леми 2

Покажемо, що знайдеться номер $m_1 \in \mathbb{N}$, такий що

$$d_m \cap K_m = \emptyset \quad \forall \quad m \geq m_1. \quad (18)$$

Припустимо, що (18) не виконується, тоді знайдеться зростаюча послідовність номерів $m_k \rightarrow \infty$, $k \rightarrow \infty$, і точок $\xi_k \in K_{m_k} \cap d_{m_k}$, $m = 1, 2, \dots$. Тоді $\xi_k \rightarrow P_0$ при $k \rightarrow \infty$.

Зауважимо, що можливі два випадки: або всі елементи ξ_k при $k = 1, 2, \dots$ належать $D \setminus G_1$, або знайдеться номер k_1 такий, що $\xi_{k_1} \in G_1$. Далі, розглянемо послідовність ξ_k , $k > k_1$. Зауважимо, що можливі два випадки: або ξ_k при $k > k_1$ належать $D \setminus G_2$, або знайдеться $k_2 > k_1$ такий, що $\xi_{k_2} \in G_2$. І так далі. Припустимо, що елемент $\xi_{k_{l-1}} \in G_{l-1}$ вже побудований. Зауважимо, що можливі два випадки: або ξ_k належать $D \setminus G_l$ при $k > k_{l-1}$, або знайдеться номер $k_l > k_{l-1}$ такий, що $\xi_{k_l} \in G_l$. І т.д. Ця процедура може бути як скінченною, так і нескінченною, в зв'язку з чим маємо дві можливі ситуації:

- 1) або знайдуться номери $n_0 \in \mathbb{N}$ і $l_0 \in \mathbb{N}$ такі, що $\xi_k \in D \setminus G_{n_0}$ при всіх $k > l_0$;
- 2) або для кожного $l \in \mathbb{N}$ знайдеться елемент ξ_{k_l} такий, що $\xi_{k_l} \in G_l$, причому послідовність k_l є зростаючою по $l \in \mathbb{N}$.

Розглянемо кожен з цих випадків окремо і покажемо, що в обох з них ми приходимо до суперечності. Нехай має місце ситуація 1), тоді зауважимо, що всі елементи послідовності ξ_k належать K_{n_0} , звідки впливає існування підпослідовності ξ_{k_r} , $r = 1, 2, \dots$, збіжної при $r \rightarrow \infty$ до деякої точки $\xi_0 \in D$. Проте, $\xi_k \in d_{m_k}$ і, отже, $\xi_0 \in \bigcap_{m=1}^{\infty} \overline{d_m} \subset \partial D$

(див. [6, пропозиція 1]). Отримана суперечність вказує на неможливість випадку 1). Нехай має місце випадок 2), тоді одночасно $\xi_k \rightarrow P_0$ і $\xi_k \rightarrow P_1$ при $k \rightarrow \infty$. Оскільки простір $\overline{D}_P$ є метричним (див. [6, зауваження 3], то звідси, за нерівністю трикутника, випливає, що $P_1 = P_0$, що суперечить обранню P_1 . Отримана суперечність вказує на справедливість співвідношення (18).

Покладемо тепер $\tilde{\varepsilon}_0 = \min\{\varepsilon_0, r_{m_1+1}\}$, і нехай M_0 – натуральне число, таке що $r_m < \tilde{\varepsilon}_0$ при всіх $m \geq M_0$. Розглянемо сім'ю вимірних функцій

$$\eta_m(t) = \begin{cases} \psi(t)/I(r_m, \tilde{\varepsilon}_0), & t \in (r_m, \tilde{\varepsilon}_0), \\ 0, & t \notin (r_m, \tilde{\varepsilon}_0), \end{cases}$$

де, як і раніше, $I(a, b)$ визначена співвідношенням $I(a, b) = \int_a^b \psi(t) dt$. Зауважимо, що функція η_m при кожному фіксованому $m \geq M_0$ задовольняє співвідношення (3) ($r_1 := r_m$ і $r_2 := \tilde{\varepsilon}_0$). За співвідношенням (18) та за означенням розрізів $\sigma_m \subset S(x_0, r_m)$, маємо:

$$\Gamma(|\gamma_m|, K_m, D) > \Gamma(S(x_0, r_m), S(x_0, \tilde{\varepsilon}_0), D).$$

Отже,

$$f_m(\Gamma(|\gamma_m|, K_m, D)) > f_m(\Gamma(S(x_0, r_m), S(x_0, \tilde{\varepsilon}_0), D)),$$

звідки, за означенням класу $\mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(\overline{D})$, з урахуванням співвідношень (6)–(7), будемо мати, що

$$M_p(f_m(\Gamma(|\gamma_m|, K_m, D))) \leq M_p(f_m(\Gamma(S(x_0, r_m), S(x_0, \tilde{\varepsilon}_0), D))) \leq \alpha(r_m), \quad m \geq M_0, \quad (19)$$

де $\alpha(r_m) \rightarrow 0$, $m \rightarrow \infty$, – деяка функція, існування якої зумовлено співвідношенням (7). Співвідношення (19) суперечить одностайній рівномірності послідовності областей $D'_m := f_m(D)$. Дійсно, $h(f_m(K_m)) \geq \delta/2$ згідно з (17), а $h(f_m(|\gamma_m|)) > \varepsilon_*/2$ за співвідношенням (16). Отже, оскільки послідовність областей $D'_m := f_m(D)$ є рівномірною, для деякого $\delta_* > 0$ і всіх $m = 1, 2, \dots$, маємо:

$$M_p(f_m(\Gamma(|\gamma_m|, K_m, D))) = M_p(\Gamma(f_m(|\gamma_m|), f_m(K_m), f_m(D))) \geq \delta_* > 0,$$

що суперечить співвідношенню (19). Отримана суперечність вказує на невірність припущення в (15). Лема доведена. $\square$

Твердження теореми 2 безпосередньо випливає з леми 2 і [7, пропозиція 2, деталі доведення теореми 2] (див. також [8, лема 2.3.1]). $\square$

Зауваження 2. В жодному з результатів роботи (теореми 1, 2; леми 1, 2) не можна позбутися умови, що відповідна сім'я відображень $\mathfrak{F}_{Q,a,p,\delta}(D)$ складається з гомеоморфізмів. Це, зокрема, підтверджується прикладом аналітичних функцій $f_n(z) = z^n$, $n = 1, 2, \dots$, що відображають одиничний круг на себе ($Q(z) \equiv 1$, $D = \mathbb{D} = \{z \in \mathbb{C} : |z| < 1\}$). Відображення f_n фіксують точку $z_0 = 0$, в той самий час, сім'я $\{f_n\}_{n=1}^\infty$ не є одностайно неперервною на одиничному колі, що можна перевірити шляхом прямих обчислень.

У випадку, коли відображена область є фіксованою областю квазіекстремальної довжини, теорема 1 встановлена в [9, твердження 1'], а теорему 2 – для деякого підкласу відображень, що розглядаються в даній статті, в [7, теорема 4].

Приклад 1. Розглянемо наступну сім'ю відображень:

$$f_n(z) = \begin{cases} z/(2 - 2^{-(n-1)}), & |z| < 1 - 2^{-n}, \\ z(1 - a_n(1 - |z|)), & |z| \geq 1 - 2^{-n}, \end{cases} \quad n = 1, 2, \dots$$

де $a_n = (2^{n-1} - 1)/(1 - 2^{-n})$. Зауважимо, що при кожному фіксованому $n = 1, 2, \dots$ відображення $f_n^1(z) := z/[2 - 2^{-(n-1)}]$ є конформним, тому його внутрішня дилатація $K_I(z, f_n^1)$ дорівнює 1. (Означення внутрішньої дилатації $K_I(x, f)$ відображення f у точці x , а також радіальної і тангенсальної дилатацій $\delta_r(x)$ і $\delta_\tau(x)$ можна знайти, наприклад, у [1, співвідношення (2.30), деталі доведення пропозиції 6.3]). Крім того, використовуючи підхід і позначення, застосовані при розгляданні пропозиції 6.3 в [1], для відображень $f_n^2(z) = z[1 - a_n(1 - |z|)]$ при $1 > |z| \geq 1 - 2^{-n}$ маємо:

$$\delta_\tau(z) = \frac{|f_n^2(z)|}{|z|} = 1 - a_n + a_n|z|,$$

$$\delta_r(z) = \left| \frac{\partial |f_n^2(z)|}{\partial |z|} \right| = 1 - a_n + 2a_n|z|.$$

Звідси $\delta_r(z) \geq \delta_\tau(z)$, отже,

$$\begin{aligned} K_I(f_n^2, z) &= \frac{\delta_\tau^{n-1} \delta_r}{\delta_\tau^n} = \frac{(1 - a_n + a_n|z|)^{n-1} (1 - a_n + 2a_n|z|)}{(1 - a_n + a_n|z|)^n} = \\ &= \frac{1 - a_n + 2a_n|z|}{1 - a_n + a_n|z|} = 1 + \frac{a_n|z|}{1 - a_n + a_n|z|} \leq \\ &\leq 1 + \frac{a_n}{1 - a_n + a_n(1 - 2^{-n})} = 1 + (2^{n-1} - 1)/2. \end{aligned} \quad (20)$$

Слід зауважити, що оцінка (20) є точною і досягається в точках кола $S(0, 1 - 2^{-n})$. З (20) випливає, що при кожному фіксованому $n \in \mathbb{N}$ внутрішня дилатація відображення f_n^2 є обмеженою деякою сталою $c_n := 1 + (2^{n-1} - 1)/2$, тому f_n^2 є кільцевим Q_n -відображенням при $Q = c_n$ (див., напр., [1, теореми 8.1, 8.6]). Більше того, f_n^2 є квазіконформним у кільці $\{1 > |z| > 1 - 2^{-n}\}$ (див., напр., [4, теорема 34.6]).

За теоремою про усунівність аналітичних дуг (див., напр., [10, теорема I.8.3]) відображення f_n також є c_n -квазіконформним. Отже, f_n є кільцевим Q_n -відображенням при $Q_n = c_n$ (див., напр., [1, теореми 8.1, 8.6]).

Зауважимо, що $f_n(0) = 0$, $n = 1, 2, \dots$, причому f_n відображають одиничний круг $\mathbb{D} = \{z \in \mathbb{C} : |z| < 1\}$ на себе при кожному $n \in \mathbb{N}$. В той самий час, f_n збігаються локально рівномірно до гомеоморфізму $f(z) = z/2$, що переводить $\mathbb{D}$ на круг $B(0, 1/2) = \{z : |z| < 1/2\}$ вдвічі меншого радіуса (!). Ми підкреслюємо тут, що локально рівномірна збіжність автоморфізмів f_n одиничного круга не гарантує, що граничне відображення також буде автоморфізмом $\mathbb{D}$ (важливо, що це не так, навіть коли граничне відображення f є гомеоморфізмом). Можна довести, що побудована послідовність відображень f_n не є рівномірно збіжною до f в одиничному крузі. Тобто, їхня збіжність є локально рівномірною, але не рівномірною.

Зауважимо, що елементи послідовності f_n не мають спільної мажоранти Q у нерівності (2), $D := \mathbb{D}$, такої, яка б задовольняла принаймні одну з можливих умов FMO , (5), (6) чи (7). Для того, щоб переконатися в останньому, припустимо протилежне. Тоді, очевидно, $f_n \in \mathfrak{F}_{Q,0,n,\delta}(D)$ при кожному $n = 1, 2, \dots$, де $\delta = \min\{h(0, \partial\mathbb{D}), h(\overline{C} \setminus \mathbb{D})\}$. Зауважимо також, що область $\mathbb{D}$ є рівномірною згідно теореми Няккі, як плоска область, що є локально зв'язною на своїй межі і має одну межу компоненту (див. [11, теорема 6.2 і наслідок 6.8]). Тоді за теоремою 1, або лемою 1, відповідно, сім'я відображень f_n , $n = 1, 2, \dots$, є одностайно неперервною в $\partial\mathbb{D}$. Оскільки хордальна і евклідова метрики є еквівалентними на компактах в $\overline{\mathbb{R}^n}$, ми можемо розуміти цю одностайну неперервність у звичайному, евклідовому сенсі.

З іншого боку, зафіксуємо, наприклад, точку $z_0 := 1 \in \partial\mathbb{D}$. Маємо: $f_n(1) = 1$. Розглянемо послідовність $z_k = 1 - 1/k$, $k = 1, 2, \dots$. Оскільки послідовність $f_n(z)$ збігається локально рівномірно до відображення $f(z) = z/2$, для кожного фіксованого $k = 1, 2, \dots$ знайдеться номер $n_k \in \mathbb{N}$ такий, що

$$|f_{n_k}(z_k) - z_k/2| < 1/k, \quad k = 1, 2, \dots$$

Можна вважати, що послідовність номерів n_k є зростаючою, тобто, $n_1 < n_2 < n_3 < \dots$. Тоді з останньої нерівності, за нерівністю трикутника, маємо, що

$$|f_{n_k}(z_k) - 1| \geq |z_k/2 - 1| - |f_{n_k}(z_k) - z_k/2| \geq 1/2 - 1/k \geq 1/4$$

для всіх $k \geq 4$. Остання нерівність суперечить одностайній неперервності сім'ї відображень f_n в точці 1. Отримана суперечність спростовує припущення про те, що f_n мають спільну мажоранту Q у нерівності (2), $D := \mathbb{D}$, яка задовольняє принаймні одну з умов FMO , (5), (6), або (7).

Перелік використаних джерел

- [1] *Martio O., Ryazanov V., Srebro U. and Yakubov E.* Moduli in Modern Mapping Theory. – New York: Springer Science + Business Media, LLC, 2009.
- [2] *Gutlyanskii V., Ryazanov V., Yakubov E.* The Beltrami equations and prime ends // Український математичний вісник. – 2015. – В. **12**, № 1. – С. 27–66.
- [3] *Севостьянов Е.А., Скворцов С.А.* О равностепенной непрерывности семейств отображений в случае переменных областей // Укр. мат. журн. – 2019. – Т. **71**, № 7. – С. 938–951.
- [4] *Väisälä J.* Lectures on n -Dimensional Quasiconformal Mappings. – Lecture Notes in Math. 229, Berlin etc.: Springer-Verlag, 1971.
- [5] *Näkki R. and Palka B.* Uniform equicontinuity of quasiconformal mappings // Proc. Amer. Math. Soc. – 1973. – V. **37**, no. 2. – P. 427–433.
- [6] *Ковтонюк Д.А., Рязанов В.И.* Простые концы и классы Орлича–Соболева // Алгебра и анализ. – 2015. – Т. **27**, № 5. – С. 81–116.

- [7] *Севостьянов Е.А.* О граничном продолжении и равностепенной непрерывности семейств отображений в терминах простых концов // Алгебра и анализ. – 2018. – Т. **30**, № 6. – С. 97–146.
- [8] *Севостьянов Е.А.* Исследование пространственных отображений геометрическим методом. – Киев: Наукова думка, 2014.
- [9] *Севостьянов Е.А.* О равностепенной непрерывности гомеоморфизмов с неограниченной характеристикой // Математические труды. – 2012. – Т. **15**, № 1. – С. 178–204.
- [10] *Lehto O., Virtanen K.* Quasiconformal Mappings in the Plane. – New York etc.: Springer, 1973.
- [11] *Näkki R.* Extension of Loewner's capacity theorem // Trans. Amer. Math. Soc. – 1973. – V. **180**. – P. 229–236.

КОНТАКТНАЯ ИНФОРМАЦИЯ

Евгений Александрович Севостьянов

- 1.** Житомирский государственный университет им. И. Франко
кафедра математического анализа, ул. Большая Бердичевская, 40
г. Житомир, Украина, 10 008
- 2.** Институт прикладной математики и механики НАН Украины,
отдел теории функций, ул. Добровольского, 1
г. Славянск, Украина, 84 100
e-mail: esevostyanov2009@gmail.com

Сергей Александрович Скворцов

Житомирский государственный университет им. И. Франко
кафедра математического анализа, ул. Большая Бердичевская, 40
г. Житомир, Украина, 10 008
e-mail: serezha.skv@gmail.com